

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ВЕЛИКА ПАЛАТА

СПРАВА S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM

(Заяви №№ 30562/04 та 30566/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

4 грудня 2008 року

Це рішення є остаточним, але в його тексті можливі редакційні правки.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

У справі S. and Marper v. the United Kingdom [С. і Марпер проти Сполученого Королівства],

Європейський суд з прав людини, засідаючи Великою палатою у такому складі:

Жан-Поль Коста (Jean-Paul Costa), *Голова*,
Хрістос Розакіс (Christos Rozakis),
Ніколас Братца (Nicolas Bratza),
Пієр Лорензен (Peer Lorenzen),
Франсуаза Тулкен (Françoise Tulkens),
Джозеп Касадевал (Josep Casadevall),
Джіванні Бонелло (Giovanni Bonello),
Корнеліу Бірсан (Corneliu Bîrsan),
Ніна Важіч (Nina Vajić),
Анатолій Ковлер (Anatoly Kovler),
Станіслав Павловські (Stanislav Pavlovski),
Егберт Майєр (Egbert Myjer),
Дануте Йоцєне (Danutė Jočienė),
Ян Шікута (Ján Šikuta),
Марк Віллігер (Mark Villiger),
Пааіві Хірвелаа (Päivi Hirvelä),
Леді Біанку (Ledi Bianku), *судді*,

та Майкл О'Бойл (Michael O'Boyle), *заступник секретаря*,

після обговорення у закритому засіданні 27 лютого 2008 року та 4 листопада 2008 року,

виносить таке рішення, яке було прийнято в останній із згаданих днів:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу розпочато за двома заявами (№№ 30562/04 та 30566/04) проти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, поданими 16 серпня 2004 року до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод ("Конвенція") двома британськими громадянами, паном С. (S.; "перший заявник") та паном Майклом Марпером (Michael Marper; "другий заявник"). Голова Великої палати погодився з проханням першого заявника не розкривати його ім'я (пункт 3 правила 47 Регламенту Суду).

2. Заявників, яким було надано правову допомогу, представляв пан П. Магі (P. Mahy) з фірми панів Говеллсів (Messrs Howells), солісітор, що практикує у Шеффілді (Sheffield). Уряд Сполученого Королівства

(“Уряд”) представляла його Уповноважена особа, пан Дж. Грейнджер (J. Grainger) з Офісу іноземних справах та справ Співдружності.

3. Заявники скаржилися відповідно до статей 8 та 14 на те, що органи влади продовжували зберігати їхні відбитки пальців та зразки клітин і профілі ДНК після закриття кримінальних проваджень проти них шляхом виправдання або припинення.

4. Заяви було розподілено до Четвертої секції Суду (пункт 1 правила 52 Регламенту Суду). 16 січня 2007 року їх було визнано прийнятними Палатою цієї Секції, що складалася з таких суддів: Джозеп Касадевал, Голова, Ніколас Братца, Джіованні Бонелло, Крістак Трайя (Kristaq Traja), Станіслав Павловські, Ян Шікута, Пааіві Хірвелаа, а також Лоуренса Ерлі (Lawrence Early), секретар Секції.

5. 10 липня 2007 року Палата відмовилася від розгляду справи на користь Великої палати, при цьому жодна зі сторін не заперечила проти цього (стаття 30 Конвенції та правило 72).

6. Склад Великої палати був визначений відповідно до положень пунктів 2 і 3 статті 27 Конвенції та правила 24 Регламенту Суду.

7. Заявники та Уряд подали кожен свої письмові зауваження щодо суті справи. Крім того, було отримано подання третіх сторін від пані Анни Феєрклоу (Anna Fairclough) від імені Liberty (Національна рада за громадянські свободи), а також від Covington and Burling LLP від імені Privacy International, яким Голова дав дозвіл долучитися за письмовою процедурою (пункт 2 статті 36 Конвенції та правило 24). Обидві сторони відповіли на подання Liberty, а Уряд також відповів на коментарі від Privacy International (пункт 5 правила 44).

8. Відбулося публічне слухання в Палаці прав людини в Страсбурзі 27 лютого 2008 року (пункт 3 правила 59).

До Суду з’явилися:

(a) від Уряду

Пані	Е. ВІЛМОТТ (E. WILLMOTT),	Уповноважена особа,
Пан	РАБІНДЕР СІНГХ QC (RABINDER SINGH QC),	
Пан	ДЖ. СТРЕКАН (J. STRACHAN),	юрист,
Пан	Н. ФАССЕЛЛ (N. FUSSELL),	
Пані	П. МАКФЕРЛЕЙН (P. MCFARLANE),	
Пан	М. ПРАЙОР (M. PRIOR),	
Пан	С. БРЕМБЛ (S. BRAMBLE),	
Пані	Е. РІІЗ (E. REES),	
Пан	С. СЕН (S. SEN),	радники,
Пан	Д. ГУРЛІ (D. GOURLEY),	
Пан	Д. ЛАВДЕЙ (D. LOVEDAY),	спостерігачі;

(b) *від заявників*

Пан	С. КРЕГГ (S. CRAGG),	
Пан	А. САТЕРВОЛЛА (A. SUTERWALLA),	<i>юрист,</i>
Пан	П. МАГІ,	<i>солісітор.</i>

Суд заслухав виступи пана С. Крегга та пана Рабіндера Сінгха QC, а також їхні відповіді на запитання Суду.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

9. Заявники народилися в 1989 та 1963 роках відповідно і проживають у Шеффілді.

10. Перший заявник, пан С., був арештований 19 січня 2001 року у віці одинадцяти років та обвинувачений у замаху на розбій. Було відібрано його відбитки пальців та зразки ДНК¹. Його було виправдано 14 червня 2001 року.

11. Другий заявник, пан Майкл Марпер, був арештований 13 березня 2001 року та обвинувачений у переслідуванні свого партнера. Будо відібрано його відбитки пальців та зразки ДНК. До початку досудового розгляду, він та його партнер помирилися, і обвинувачення було припинено. 11 червня 2001 року Королівська служба обвинувачення (Crown Prosecution Service) вручила адвокатам заявника повідомлення про припинення, а 14 червня справу було офіційно припинено.

12. Обидва заявники попросили знищити їхні відбитки пальців та зразки ДНК, але в обох випадках поліція відмовила. Заявники звернулися до суду з метою перегляду рішень поліції не знищувати відбитки пальців та зразки ДНК. 22 березня 2002 року Адміністративний суд (Rose LJ та Leveson J) відхилив заяву [[2002] EWHC 478 (Admin)].

13. 12 вересня 2002 року Апеляційний суд підтримав рішення Адміністративного суду двома голосами (Lord Woolf CJ та Waller LJ)

¹ ДНК означає “дезоксирибонуклеїнова кислота” – хімічна речовина, що знаходиться практично в кожній клітині тіла, а генетична інформація, яка міститься в ній у формі коду чи мови, визначає фізичні характеристики та спрямовує всі хімічні процеси в тілі. За винятком однойцевих близнюків, ДНК кожної особи є унікальною. Зразки ДНК – це зразки клітин та будь-які вторинні зразки чи часткові зразки, які збережені від них після аналізу. Профілі ДНК – це оцифрована інформація, що зберігається в електронній формі в Національній базі даних ДНК разом з даними про особу, якої вона стосується.

проти одного (Sedley LJ) [[2003] EWCA Civ 1275]. Стосовно необхідності збереження зразків ДНК суддя Воллер (Lord Justice Waller) зазначив:

“... [В]ідбитки пальців та *профілі* ДНК розкривають лише обмежену персональну інформацію. Фізичні зразки містять значно більшу та більш особисту і детальнішу інформацію. Занепокоєння викликає те, що одного дня наука може зробити можливим те, що аналіз зразків піде так далі, що дозволить отримати інформацію стосовно схильності особи вчиняти певні злочини, і вони будуть використані з цією метою відповідно до положень цієї статті [стаття 82 Акта про кримінальну юстицію та поліцію 2001 року]. Можна також зазначити, що закон може бути змінений з тим, щоб дозволити використання зразків в інших цілях, ніж ті, що визначені в цій статті. Можна також зазначити, що доки зразки зберігаються навіть зараз є ризик того, що вони будуть використані в спосіб, не дозволений законом. Отже, як кажуть, відповідні цілі можна було досягнути у менш обмежувальний спосіб... Чому не можна було досягнути мети шляхом збереження профілів без збереження зразків?

Відповіддю на ці питання, як я це бачу, є таке. Насамперед, збереження зразків дозволяє: а) перевірити цілісність та можливість майбутнього використання системи бази даних ДНК; б) повторний аналіз для покращення якості профілів ДНК, коли нові технології зможуть вдосконалити можливості розрізнення в процесі порівняння ДНК; в) повторний аналіз та відповідна можливість виокремити інші маркери ДНК, що надасть таким чином переваги щодо швидкості, чутливості та витратності пошуку в базі даних; г) додатковий аналіз під час розслідування судових помилок; та ґ) додатковий аналіз для виявлення будь-яких аналітичних чи процедурних помилок. Саме ці переваги слід збалансувати з ризиками, виявленими Liberty. Стосовно цих ризиків позиція, у будь-якому разі, полягає в такому: по-перше, будь-які зміни в законі повинні будуть самі відповідати Конвенції; по-друге, будь-яка зміна в практиці повинна буде відповідати Конвенції; і, по-третє, не можна припускати неправомірності. Таким чином, на мою думку, зазначені ризики не є великими, і як такі їх переважають вигоди від досягнення мети переслідування та запобігання злочинам.”

14. Суддя Седлі (Sedley) вважав, що повноваження начальника управління поліції (Chief Constable) знищити дані, які він за звичайних обставин зберігає, повинні застосовуватися в кожному випадку, якими нечастими вони не були б, якщо він чи вона були переконані на підставі сумлінного розгляду, що щодо особи не було жодних підозр. Від також зауважив, що різниця між збереженням зразків та профілів ДНК полягала в тому, що збереження зразків робить можливим отримання більшого обсягу інформації, ніж це було можливим раніше.

15. 22 липня 2004 року Палата лордів відхилила скаргу заявників. Лорд Стейн (Steyn) у своєму керівному рішенні звернув увагу на законодавчу історію підпункту (1А) статті 64 Акта про поліцію та кримінальні докази 1984 року (“АПКД”), зокрема на те, яким чином він був прийнятий Парламентом після громадської стурбованості щодо попереднього закону, який передбачав, що в разі, якщо особа не переслідувалася в кримінальному порядку або була виправдана у

вчиненні злочинів, зразок мав бути знищений, а інформація не могла бути використана. У двох справах, переконливі докази на базі ДНК, що пов'язували одного підозрюваного до зґвалтування, а іншого до вбивства, не могли бути використані, оскільки на момент, коли було виявлено збіг, обидва відповідачі були або виправдані, або було прийнято рішення не продовжувати провадження за злочинами, під час розслідування яких були отримані профілі – у результаті, обох підозрюваних не вдалося засудити.

16. Лорд Стейн вказав на значну цінність збереження відбитків пальців та зразків підозрюваних. Він навів приклад справи 1999 року, у якій дані ДНК особи, яка вчинила злочин, збіглися з даними особи “І” під час пошуку в національній базі даних. Зразок від “І” мав бути знищений, але не був. “І” визнав вину у зґвалтуванні і був засуджений. Якби зразок не був помилково збережений, злочинець міг бути не виявлений.

17. Лорд Стейн також послався на статистичні дані, з яких випливало, що майже 6000 профілів ДНК були пов'язані з профілями, зібраними на місці злочину, які були б знищені згідно з попереднім законом. Відповідні злочини включали 53 вбивства, 33 замаху на вбивство, 94 зґвалтування, 38 статевих злочинів, 63 крадіжки з проникненням з обтяжливими обставинами та 56 справ, у яких мало місце постачання заборонених препаратів. На основі існуючих даних, за оцінкою на підставі статистики міністерства внутрішніх справ (Home Office) існувала 40% вірогідність того, що можна було негайно встановити відповідність отриманого на місці злочину зразка профілю особи у базі даних. Це показувало, що відбитки пальців та зразки, які тепер можуть зберігатися, в останні три роки відіграли значну роль у виявленні та переслідуванні серйозних злочинів.

18. Лорд Стейн також зазначив, що АПКД окремо регулював отримання відбитків пальців та зразків, їх збереження та використання.

19. Стосовно аналізу щодо відповідності Конвенції, лорд Стейн схилився до думки, що просте зберігання відбитків пальців та зразків ДНК не становило собою втручання у право на повагу до приватного життя, але він зазначив, що, якщо він помилявся у цьому відношенні, то він вважав будь-яке таке втручання насправді дуже незначним. Питання того, чи могли в майбутньому збережені зразки бути неналежним чином використані, не мало значення для сучасного використання збережених зразків у зв'язку з виявленням та переслідуванням злочинів. Якщо майбутній науковий прогрес цього вимагатиме, можуть бути винесені судові рішення, які, коли це буде потрібно, зможуть забезпечити відповідність Конвенції. Положення, яким дозволене використання збереженого матеріалу обмежувалося *“цілями, пов'язаними із запобіганням та розкриттям злочинів ...”*, не

розширювало неналежним чином сферу дозволеного використання, оскільки воно обмежувалося його контекстом.

20. Якби виникла потреба обґрунтувати незначне втручання у приватне життя, лорд Стейн погоджувався із суддею Седлі з Апеляційного суду, що цілі збереження – запобігання злочинам та захист права інших бути вільними від злочинів – були “згідно із законом”, як вимагається статтею 8.

21. Стосовно обґрунтування будь-якого втручання, заявники стверджували, що збереження відбитків пальців та зразків ДНК створювало підозру щодо осіб, які були виправдані. Юрист міністерства внутрішніх справ заперечив, що мета збереження не мала нічого спільного з минулим, тобто із злочином, у вчиненні якого особу було виправдано, але що вона полягала в сприянні розслідуванню злочинів у майбутньому. Збереження зразків ДНК матиме наслідки для заявників, лише якщо буде встановлено відповідність їхніх профілів тим, що знайдені на місці майбутнього злочину. Лорд Стейн вказав на п’ять чинників, які вели до висновку про пропорційність втручання по відношенню до його мети: (i) відбитки пальців та зразки зберігалися лише для вузької мети виявлення, розслідування та переслідування злочинів; (ii) відбитки пальців та зразки не мали жодної користі без матеріалу для порівняння у вигляді відбитків чи зразків, отриманих на місці злочину; (iii) відбитки пальців не були в публічному доступі; (iv) не підготовлена людина не могла ідентифікувати особу на підставі збереженого матеріалу; та (v) здобуте таким чином розширення бази збережених даних надавало величезні переваги у боротьбі проти серйозних злочинів.

22. У відповідь на заперечення, що тієї самої законодавчої мети можна було б досягнути засобами меншого втручання, а саме шляхом розгляду питання збереження чи ні відбитків пальців та зразків у кожній конкретній справі, лорд Стейн послався на коментар судді Воллера з Апеляційного суду про те, що “якщо обґрунтування збереження залежатиме будь-якою мірою від точки зору поліції щодо ступеня невинуватості, то особи, яких було виправдано і зразки яких були збережені, можуть обґрунтовано сказати – “це виставляє в поганому світлі або дискримінує мене, адже я є частиною групи виправданих людей, які вважаються невинуватими, але до мене ставляться навпаки”. Насправді, це в жодній мірі не ганьбить особу, яка була виправдана, якщо зазначити, що її законним чином здобуті зразки зберігаються за загальним правилом, і те, що поліція у своїй боротьбі зі злочинністю має максимально велику базу даних, відповідає суспільному інтересу”.

23. Лорд Стейн не погодився з тим, що різниця між зразками та профілями ДНК впливала на цю позицію.

24. Палата лордів також відхилила скаргу заявників на те, що збереження їхніх відбитків пальців та зразків наражало їх на дискримінаційне ставлення всупереч статті 14 Конвенції, якщо порівняти із загальною масою людей, відбитки пальців та зразки яких не відбиралися поліцією під час кримінального розслідування. Лорд Стейн зазначив, що, навіть якщо припустити, що збереження відбитків пальців та зразків відносилось до сфери дії статті 8 та, відповідно, зумовлювало застосування статті 14, різниця в ставленні, на яку посилалися заявники, не ґрунтувалася на “статусі” у розумінні статті 14 – різниця лише відображала не пов’язаний з жодною особистою характеристикою історичний факт того, що органи влади вже володіли відбитками пальців та зразками відповідних осіб, і вони були отримані законним чином. Заявники та особи, з якими вони пропонували себе порівнювати, не могли за жодних обставин вважатися такими, що знаходилися в аналогічній ситуації. Навіть якщо, всупереч його попередній позиції, було б необхідно розглянути обґрунтованість будь-якої різниці у ставленні, лорд Стейн вважав, що таке об’єктивне обґрунтування було встановлено: по-перше, елемент правомірної мети був очевидно наявний, оскільки розширення бази даних відбитків пальців та зразків сприяло суспільному інтересу шляхом виявлення та кримінального переслідування серйозних злочинів, а також виправдання невинуватих осіб; по-друге, було додержано вимоги пропорційності, адже підпункт (1А) статті 64 АПКД об’єктивно становив собою виважену та пропорційну відповідь на законодавчу мету протидії серйозним злочинам.

25. Баронеса Гейл Річмондська (Baroness Hale of Richmond) не погодилася з більшістю, вважаючи, що збереження як відбитків пальців, так і даних ДНК, становило втручання держави у право особи на повагу до її приватного життя і тому вимагало обґрунтування згідно з Конвенцією. На її думку, йшлося про аспект того, що називають “інформаційною приватністю”, і мало що, якщо взагалі щось, може вважатися більш приватним для особи, ніж знання її генетичного складу. Вона також вважала, що різниця між відбитками пальців та даними ДНК ставала важливішою, коли потрібно було обґрунтувати їх збереження, оскільки обґрунтування для них може бути дуже різним. Вона погодилася з більшістю суддів у тому, що таке обґрунтування було цілком наявним у справах заявників.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МАТЕРІАЛИ

A. Англія та Уельс

1. Акт про поліцію та кримінальні докази 1984 року

26. Акт про поліцію та кримінальні докази 1984 року (“АПКД”) передбачає повноваження для відбору відбитків пальців (переважно у статті 61) та зразків (переважно у статті 63). Згідно зі статтею 61, відбитки пальців можуть відбиратися без згоди особи, лише якщо співробітник у ранзі не нижче старшого офіцера поліції дозволить це зробити, або якщо особа обвинувачується у вчиненні правопорушення, дані про який заносяться в національний реєстр, або особу було поінформовано про те, що буде повідомлено про вчинення нею такого правопорушення. До відбору відбитків пальців особа повинна бути поінформована, що відбитки можуть бути використані для гіпотетичного пошуку, а сам факт такого інформування повинен бути занесений в протокол якнайшвидше. Причина для відбирання відбитків пальців заносяться в протокол затримання. Аналогічні положення стосуються відбору зразків (стаття 63).

27. У частині збереження таких відбитків пальців та зразків (та записів про це) пункт (1А) статті 64 АПКД був замінений статтею 82 Акта про кримінальну юстицію та поліцію 2001 року. Вона передбачає таке:

“У випадку, коли (а) відбитки пальців або зразки відбираються від особи у зв’язку з розслідуванням правопорушення і (б) пункт 3 далі не вимагає їх знищення, відбитки пальців або зразки можуть зберігатися після досягнення цілей, в яких їх було отримано, але не можуть використовуватися будь-якою особою, крім цілей, пов’язаних із запобіганням або виявленням злочинів, розслідуванням правопорушень або підтриманням державного обвинувачення.
...

(3) Якщо (а) відбитки пальців або зразки відбираються від особи у зв’язку з розслідуванням правопорушення і (б) ця особа не є підозрюваною у вчиненні цього правопорушення, вони повинні бути знищені як тільки було досягнуто цілей, у яких їх було отримано, крім випадків, передбачених в наступних положеннях.

(3АА) Зразки та відбитки пальців не повинні знищуватися згідно з пунктом 3 вище, якщо (а) вони були відібрані в цілях розслідування правопорушення, за яке особу було засуджено, та (б) зразок або, залежно від обставин, відбиток пальців були також відібрані від засудженої особи в цілях цього розслідування.”

28. Стаття 64 у своїй попередній редакції включала вимогу, що, якщо особу, у якої відбиралися відбитки пальців або зразки у зв’язку з

розслідуванням, було виправдано у вчиненні відповідного правопорушення, відбитки пальців та зразки, за деякими винятками, підлягали знищенню “як тільки це ставало практично можливим після завершення провадження”.

29. Наступне використання матеріалу, збереженого відповідно до підпункту (1A) статті 64, не регулюється законом, крім обмеження щодо використання, яке міститься в цій статті. У справі *Attorney General's Reference (No 3 of 1999)* [2001] 2 AC 91 Палата лордів мала розглянути питання про те, чи було допустимим використовувати як доказ зразок, який повинен був бути знищений за чинною тоді редакцією статті 64 АПКД. Палата вирішила, що заборона використання незаконно збереженого зразка “у цілях будь-якого розслідування” не означала обов’язкового виключення доказів, отриманих внаслідок недодержання цієї заборони, але Палата залишила вирішення питання допустимості на розсуд судді першої інстанції.

2. Акт про захист даних 1998 року

30. Акт про захист даних був прийнятий 16 липня 1998 року для введення в дію Директиви № 95/46/ЕС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 1995 року (див. параграф 50 нижче). Згідно з Актом про захист даних, під “персональними даними” розуміються дані, які стосуються фізичної особи, яка може бути ідентифікована (а) на підставі цих даних або (б) на підставі цих даних та іншої інформації, яка є у володінні, або може потрапити у володіння, володільця даних і включає будь-яке вираження думки про особу та будь-які ознаки намірів володільця даних чи будь-якої іншої особи по відношенню до фізичної особи (стаття 1). “Чутливі персональні дані” – це персональні дані, що складаються, серед іншого, з інформації про расове чи етнічне походження суб’єкта даних, вчинення чи підозру у вчиненні ним злочину, або будь-яке провадження щодо вчинення чи підозри у вчиненні ним будь-якого злочину, прийняття рішення щодо такого провадження або вирок будь-якого суду в такому провадженні (стаття 2).

31. Акт передбачає, що на обробку персональних даних поширюються вісім принципів захисту даних, перелічених в Додатку 1. Згідно з першим принципом, персональні дані повинні оброблятися справедливо та законно і, зокрема, не повинні оброблятися, якщо тільки (а) не наявна одна з умов в Додатку 2 та (б) у випадку чутливих персональних даних – не наявна одна з умов, передбачених в Додатку 3. Додаток 2 містить детальний перелік умов і передбачає, серед іншого, обробку будь-яких персональних даних, коли це необхідно для відправлення правосуддя або для здійснення будь-яких інших функцій публічної природи в суспільному інтересі будь-якою особою (§5(a) та

(d)). Додаток 3 містить детальніший перелік умов, у тому числі обробку чутливих персональних даних, коли це необхідно для цілей, або у зв'язку з, будь-якого юридичного провадження (§6(a)) або для відправлення правосуддя (§7(a)) та здійснюється з дотриманням належних гарантій прав і свобод суб'єктів даних (§4(b)). Стаття 29 спеціально передбачає, що на персональні дані, які обробляються для запобігання чи виявлення злочинів, не поширюється перший принцип, крім тієї його частини, що вимагає додержання умов у Додатках 2 і 3. П'ятий принцип передбачає, що персональні дані, які обробляються для будь-якої мети чи цілей, не повинні зберігатися довше, ніж це необхідно для цієї мети чи цілей.

32. Інформаційний комісар, посада якого була запроваджена відповідно до цього Акта (з наступними змінами), має незалежний обов'язок сприяти дотриманню належної практики володільцями даних та має повноваження видавати накази (“приписи про виконання”) у цьому відношенні (стаття 40). Акт встановлює кримінальну відповідальність за невиконання такого припису (стаття 47) або за отримання чи розголошення персональних даних чи інформації, яка в них міститься, без згоди володільця даних (стаття 55). Стаття 13 надає право вимагати компенсації шкоди в національних судах стосовно порушень цього Акта.

3. Правила щодо збереження іменних записів в національній комп'ютерній системі поліції 2006 року

33. Набір правил для збереження відбитків пальців та даних ДНК міститься в Правилах щодо збереження іменних записів в національній комп'ютерній системі поліції 2006 року, складених Асоціацією начальників поліції в Англії та Уельсі. Правила ґрунтуються на підході обмеження доступу до даних Національної комп'ютерної системи поліції (НКП), ніж на видаленні цих даних. Вони визнають, що їх запровадження може таким чином мати вплив на роботу неполіцейських органів, з якими поліція наразі ділиться даними НКП.

34. Правила встановлюють різні ступені доступу до інформації, що міститься в НКП, у вигляді процесу “відсторонення” від доступу. Доступ до інформації стосовно осіб, які не були засуджені за будь-яке правопорушення, автоматично “відсторонюється” з тим, щоб ця інформація була доступна для вивчення лише поліції. Доступ до інформації про засуджених осіб також “відсторонюється” після спливу певних строків – від 5 до 35 років, залежно від тяжкості порушення, віку підозрюваного та застосованого покарання. Для деяких вироків доступ ніколи не “відсторонюється”.

35. Начальники поліції є володільцями даних всіх записів НКП, створених їхніми службами. Вони мають повноваження за виняткових обставин надати дозвіл на знищення історії будь-якого засудження,

винесення попередження за непокору, виправдання чи арешту, даними про які вони “володіють”. “Процедура для виняткових випадків”, яка повинна допомогти начальникам поліції застосовувати це повноваження, міститься в додатку 2. Там передбачається, що виняткові випадки є нечастими за самим своїм визначенням і включають ситуації, коли первинний арешт або відбір зразків були незаконними, або якщо було встановлено поза розумним сумнівом, що порушення не мало місця. Перед вирішенням того, чи є випадок винятковим, начальнику поліції слід отримати пораду від Проекту збереження ДНК та відбитків пальців.

В. Шотландія

36. Відповідно до Акта Шотландії про кримінальну процедуру 1995 року, з наступними змінами, зразки ДНК та відповідні профілі повинні бути знищені, якщо особа не була засуджена або отримала повне звільнення від відповідальності. Нещодавнє уточнення передбачає, що біологічні зразки та профілі можуть зберігатися впродовж трьох років, якщо заарештований підозрюється у вчиненні певних статевих або насильницьких злочинів, навіть якщо особа не була засуджена (стаття 83 Акта 2006 року, яким Акт 1995 року був доповнений статтею 18А). Після цього зразки та інформація підлягають знищенню, якщо тільки начальник управління поліції не звернеться до шерифа за дворічним продовженням.

С. Північна Ірландія

37. Наказ Північної Ірландії про поліцію та кримінальні докази 1989 року був змінений в 2001 році таким же чином, як і АПКД, що застосовується в Англії та Уельсі. Відповідні положення, що зараз регулюють збереження відбитків пальців та даних ДНК у Північній Ірландії, ідентичні до тих, що діють в Англії та Уельсі (див. параграф 27 вище).

D. Звіт Ради з питань біоетики імені Наффілда (Nuffield Council on Bioethics)²

38. Згідно з нещодавнім звітом Ради з питань біоетики імені Наффілда, збереження відбитків пальців, профілів ДНК та біологічних зразків загалом є більш суперечливим, ніж отримання такої біоінформації, а збереження біологічних зразків створює більші етичні проблеми, ніж оцифровані профілі ДНК та відбитки пальців, враховуючи різницю у рівні інформації, яка може бути розкрита. Звіт посилався, зокрема, на відсутність задовільних емпіричних доказів для обґрунтування існуючої практики збереження без часових обмежень відбитків пальців, зразків та профілів ДНК усіх тих, хто був заарештований за вчинення правопорушення, дані про які заносяться в національний реєстр, незалежно від того, чи були вони в подальшому обвинувачені або засуджені. Звіт висловлював особливу занепокоєність стосовно політики необмеженого збереження біоінформації неповнолітніх, враховуючи вимоги Конвенції ООН про права дитини 1989 року.

39. У звіті також висловлювалось занепокоєння зростанням використання даних ДНК для пошуку родинних зв'язків, з'ясування етнічного походження та неофіційних досліджень. Пошук родинних зв'язків є процесом порівняння профілю ДНК з місця злочину з профілями, які зберігаються в національній базі даних, та їх пріоритизація за “наближеністю” до повного збігу. Це дозволяє ідентифікувати можливих генетичних родичів порушника. Пошук родинних зв'язків таким чином може призвести до виявлення раніше невідомих або прихованих генетичних зв'язків. У звіті зазначалося, що використання бази даних ДНК для пошуку родичів було особливо чутливим.

40. Особлива комбінація алелів³ в профілі ДНК може крім того бути використана для оцінювання найбільш вірогідного етнічного походження донора. З'ясування етнічного походження через профілі ДНК було можливим, оскільки “етнічна зовнішність” особи систематично заносилася в базу даних – при відборі біологічних зразків співробітники поліції зазвичай класифікували підозрюваних за однією із семи категорій “етнічної зовнішності”. Перевірка на

² Рада з питань біоетики імені Наффілда є незалежним експертним органом, що складається з лікарів, правників, філософів, науковців та теологів, який був створений Фундацією Наффілда в 1991 році. Звіт, про який йдеться, був оприлюднений 18 вересня 2007 року під таким заголовком – “Використання біоінформації у криміналістиці: етичні питання”.

³ Алель – це одна з двох або більше альтернативних форм конкретного гену. Різні алелі можуть зумовити різні форми характеристики, для якої кодується ген (*World Encyclopedia. Philip's, 2008. Oxford Reference Online. Oxford University Press*).

етнічність в базі даних таким чином може надавати інформацію для використання під час поліцейського розслідування для того, щоб, наприклад, звужити коло підозрюваних та сформувати пріоритети поліції. У звіті зазначалося, що соціальні чинники та практика роботи поліції призводили до непропорційної кількості випадків, коли чорношкірі люди та люди з груп етнічних меншин зупинялися, зазнавали обшуку та арештів з боку поліції і таким чином отримувалися записи їх профілів ДНК; тому у звіті висловлювалося занепокоєння, що висновки про етнічне походження, які робилися на основі біологічних зразків, могли посилювати расистські погляди щодо схильності до злочинності.

III. ВІДПОВІДНІ НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ МАТЕРІАЛИ

A. Документи Ради Європи

41. Конвенція Ради Європи 1981 року про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних ("Конвенція про захист даних"), яка набула чинності для Сполученого Королівства 1 грудня 1987 року, визначає "персональні дані" як будь-яку інформацію, яка стосується особи, яка ідентифікована або може бути ідентифікована ("суб'єкт даних"). Конвенція, серед іншого, передбачає:

"Стаття 5 – Якість даних

Персональні дані, що піддаються автоматизованій обробці, повинні: ...

b) зберігатися для визначених і законних цілей та не використовуватися в спосіб, не сумісний із цими цілями;

c) бути адекватними, відповідними та ненадмірними стосовно цілей, для яких вони зберігаються;

...

e) зберігатись у формі, яка дозволяє ідентифікацію суб'єктів даних не довше, ніж це необхідно для мети, для якої такі дані зберігаються.

Стаття 6 – Особливі категорії даних

Персональні дані, що розкривають расову належність, політичні, релігійні чи інші переконання, а також персональні дані, що стосуються здоров'я або статевого життя, не можуть піддаватися автоматизованій обробці, якщо внутрішнє законодавство не забезпечує відповідних гарантій. (...)

Стаття 7 – Безпека даних

Для захисту персональних даних, що зберігаються в автоматизованих файлах даних, повинні вживатися відповідні заходи безпеки, спрямовані на запобігання випадковому чи несанкціонованому знищенню або випадковій утраті, а також на запобігання несанкціонованим доступу, зміні або поширенню.”

42. Рекомендація № R(87)15 щодо регулювання використання персональних даних у секторі поліції (ухвалена 17 вересня 1987 року) передбачає, серед іншого:

“Принцип 2 – Збирання даних

2.1. Збирання персональних даних для поліцейських цілей повинно бути обмежено до такого, що є необхідним для запобігання реальній загрозі або припинення конкретного кримінального правопорушення. Будь-який виняток з цього положення повинен бути передбачений спеціальним національним законодавством. ...

Принцип 3 – Зберігання даних

3.1. Наскільки можливо, зберігання персональних даних для поліцейських цілей повинно бути обмежено зберіганням достовірних даних і таких даних, які необхідні органам поліції для виконання їхніх законних завдань у межах національного законодавства і їхніх обов'язків, що впливають з міжнародного права. ...

Принцип 7 – Тривалість зберігання та оновлення даних

7.1. Повинні бути вжиті заходи для того, щоб персональні дані, які зберігаються для поліцейських цілей, були знищені, якщо вони більше не потрібні для цілей, для яких вони зберігалися.

З цією метою, зокрема, слід брати до уваги такі критерії: необхідність зберігання даних у світлі завершення розслідування конкретної справи; остаточне судове рішення, зокрема, виправдання; реабілітація; погашена судимість; амністії; вік суб'єкта даних, окремих категорій даних.”

43. Рекомендація № R(92)1 щодо використання аналізу дезоксирибонуклеїнової кислоти (ДНК) у межах системи кримінальної юстиції (ухвалена 10 лютого 1992 року) передбачає, серед іншого:

“3. Використання зразків та отриманої з них інформації

Зразки, відібрані для аналізу ДНК, та інформація, отримана внаслідок такого аналізу для мети розслідування та переслідування кримінальних правопорушень, не повинні використовуватися для інших цілей. ...

Зразки, відібрані для аналізу ДНК, та отримана таким чином інформація можуть бути потрібні для дослідницьких та статистичних цілей. Таке використання є допустимим за умови, що особу не можна ідентифікувати. Тому імена та інші ідентифікуючі ознаки повинні бути вилучені перед їх використанням у цих цілях.

4. Відбирання зразків для аналізу ДНК

Відбирання зразків для аналізу ДНК повинно здійснюватися лише за обставин, визначених національним законодавством; під цим розуміється те, що в деяких державах це може вимагати спеціального дозволу з боку судової влади ...

8. Зберігання зразків та даних

Зразки чи інші тканини тіла, відібрані у фізичних осіб для аналізу ДНК, не повинні зберігатися після винесення остаточного рішення у справі, для якої вони використовувалися, якщо тільки це не є необхідним для цілей, прямо пов'язаних з тими, у яких вони відбиралися.

Слід вжити заходів для забезпечення знищення результатів аналізу ДНК, коли їх зберігання у цілях, у яких вони були використані, більше не є необхідним. Результати аналізу ДНК та отримана таким чином інформація може, проте, зберігатися, коли відповідна особа була засуджена за серйозні злочини проти життя, недоторканності чи безпеки людини. У таких випадках національне законодавство повинно визначати чіткі строки для зберігання.

Зразки та інші тканини тіла, або отримана від них інформація, можуть зберігатися на довший строк:

- якщо особа цього вимагає; або

- якщо зразок не можна пов'язати з особою, наприклад, якщо він був знайдений на місці злочину;

Коли йдеться про безпеку держави, національне законодавство держави-члена може дозволяти збереження зразків, результатів аналізу ДНК та отриманої таким чином інформації, навіть якщо відповідна особа не була обвинувачена чи засуджена за правопорушення. У таких випадках національне законодавство повинно визначати чіткі строки для зберігання. ...”

44. Пояснювальний меморандум до цієї Рекомендації зазначає по відношенню до пункту 8:

“47. Робоча група добре усвідомлювала, що написання Рекомендації 8 було делікатною справою, що стосувалася різних захищених інтересів дуже складної природи. Було необхідно знайти правильний баланс між цими інтересами. Як Європейська конвенція про права людини, так і Конвенція про захист даних передбачають винятки в інтересах припинення кримінальних правопорушень та захисту прав і свобод третіх сторін. Проте ці винятки лише дозволяються тією

мірою, якою вони відповідають тому, що є необхідним у демократичному суспільстві. ...

49. Оскільки первинною метою збирання зразків та проведення аналізу ДНК з таких зразків є встановлення порушників та виправдання підозрюваних, ці дані повинні знищуватися як тільки особи були звільнені від підозри. Тоді постає запитання, як довго результати аналізу ДНК та зразки, на яких вони ґрунтувалися, можуть зберігатися у випадку встановлення вини.

50. Загальним правилом повинно бути те, що дані знищуються, коли вони не є більше необхідними для цілей, у яких вони збиралися та використовувалися. Це загалом матиме місце, коли винесено остаточне рішення щодо винуватості порушника. Під “остаточним рішенням”, на думку САНВІ, як правило, за національним законодавством розумітиметься судові рішення. Проте, робоча група визнала, що існувала потреба формувати бази даних у певних справах та для окремих категорій правопорушень, які можна вважати такими, що становлять обставини, які вимагають іншого підходу з огляду на серйозність цих правопорушень. Робоча група дійшла цього висновку після ретельного аналізу відповідних положень Європейської конвенції про права людини, Конвенції про захист даних та інших юридичних документів, підготовлених у рамках Ради Європи. На додаток, робоча група взяла до уваги, що всі держави-члени зберігають дані про судимість і що такі дані можуть використовуватися для цілей системи кримінальної юстиції... Вона врахувала, що такий виняток був би дозволенним за деяких жорстких умов:

- коли мало місце засудження;
- коли засудження стосується серйозного кримінального правопорушення проти життя, недоторканності та безпеки людини;
- чітко обмежено строк зберігання;
- зберігання визначено та регулюється законом;
- зберігання підлягає контролю з боку парламенту або незалежного органу нагляду...”

В. Законодавство та практика держав-членів Ради Європи

45. Відповідно до інформації, наданої сторонами або доступної Судові з інших джерел, більшість держав-членів Ради Європи дозволяють примусове відбирання відбитків пальців та зразків клітин у контексті кримінального провадження. Принаймні 20 держав-членів Ради Європи передбачили положення для відбирання ДНК-інформації та її зберігання в національних базах даних або в інших формах (Австрія, Бельгія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ірландія⁴, Італія⁵, Латвія,

⁴ Законодавство та практика в Ірландії наразі керується Актом 1990 року про кримінальну юстицію (криміналістичні докази). Новий проект був прийнятий

Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Польща, Іспанія, Швеція та Швейцарія). Число таких країн поступово збільшується.

46. У більшості цих країн (у тому числі в Австрії, Бельгії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Угорщині, Ірландії, Італії, Люксембурзі, Нідерландах, Норвегії, Польщі, Іспанії та Швеції) відбирання ДНК-інформації у контексті кримінального провадження не здійснюється систематично та обмежено деякими конкретними обставинами та/або більш серйозними злочинами, насамперед тими, що караються позбавленням волі.

47. Сполучене Королівство є єдиною державою-членом, що прямо дозволяє систематичне та необмежене зберігання профілів ДНК та клітинних зразків осіб, які були виправдані або щодо яких кримінальне провадження було припинено. П'ять держав (Бельгія, Угорщина, Ірландія, Італія та Швеція) вимагають, щоб така інформація була знищена автоматично при виправданні або припиненні кримінального провадження. Десять інших держав застосовують таке ж загальне правило за деякими дуже вузькими винятками: Німеччина, Люксембург та Нідерланди дозволяють зберігання такої інформації, якщо залишаються підозри щодо особи або якщо вимагається подальше розслідування в іншій справі; Австрія дозволяє її зберігання, якщо існує ризик, що підозрюваний вчинить небезпечне правопорушення, а Польща передбачає те саме стосовно певних серйозних злочинів; Норвегія та Іспанія дозволяють зберігання профілів, якщо відповідач був виправданий через те, що він не підлягає кримінальній відповідальності; Фінляндія та Данія дозволяють зберігання на 1 та 10 років відповідно у випадку виправдання, а Швейцарія на 1 рік, якщо провадження було припинено. У Франції профілі ДНК можуть зберігатися 25 років після виправдання або звільнення; під час цього періоду державний обвинувач може видати наказ про їх дострокове знищення за власною ініціативою або на підставі звернення, якщо їх збереження більше не вимагається в цілях ідентифікації у зв'язку з кримінальним розслідуванням. Естонія та Латвія також, здається, дозволяють збереження профілів ДНК підозрюваних впродовж деяких періодів часу після виправдання.

48. Зберігання профілів ДНК засуджених осіб дозволяється, як правило, на обмежений період часу після засудження або після смерті засудженої особи. Таким чином Сполучене Королівство, як видається,

Урядом з метою розширення використання та зберігання ДНК-інформації в національній базі даних. Проект ще не був схвалений Парламентом.

⁵ Законодавчий указ від 30 жовтня 2007 року щодо створення національної бази даних ДНК був схвалений Урядом та Сенатом Італії. Проте з часом указ втратив чинність і не був формально трансформований в закон через виявлену помилку при підготовці. Очікується, що виправлена версія указу буде видана в 2008 році.

є єдиною державою-членом, що прямо дозволяє систематичне та необмежене зберігання як профілів, так і зразків засуджених осіб.

49. У більшості держав-членів наявні механізми оскарження до органів моніторингу питань захисту персональних даних та/або до судів стосовно рішень про відбір клітинних зразків або про зберігання зразків чи профілів ДНК.

С. Європейський Союз

50. Директива 95/46/ЕС від 24 жовтня 1995 року про захист осіб у зв'язку з обробкою персональних даних та про вільний рух таких даних передбачає, що метою національних законів про обробку персональних даних є, насамперед, захист права на приватність, визнаного як у статті 8 Європейської конвенції про права людини, так і в загальних принципах права Спільноти. Директива визначає низку принципів для того, щоб наповнити змістом та підсилити ті, що містяться в Конвенції Ради Європи про захист даних. Вона дозволяє державам-членам прийняти законодавчі заходи для обмеження обсягу деяких обов'язків та прав, передбачених у Директиві, коли таке обмеження, особливо, є необхідним заходом для запобігання, розслідування, виявлення та переслідування кримінальних правопорушень (стаття 13).

51. Прюмська угода про посилення міжнародної співпраці, особливо у боротьбі проти тероризму, міжнародної злочинності та незаконної міграції, яка була підписана кількома державами Європейського Союзу 27 травня 2005 року, визначає правила для передачі даних про відбитки пальців та ДНК іншим договірним сторонам та їх автоматизовану перевірку у їхніх відповідних базах даних. Угода, серед іншого, передбачає:

“Стаття 35 – Мета

2. ... Договірні Сторони, що адмініструють файл, можуть обробляти надані дані (...), виключно коли це необхідно для цілей порівняння, отримання автоматизованих відповідей на пошуковий запит або записування... Надані дані повинні бути знищені негайно після порівняння даних або отримання автоматизованих відповідей на пошуковий запит, якщо тільки подальше оброблення не є необхідним для згаданих вище цілей.”

52. Стаття 34 гарантує рівень захисту персональних даних не менший, ніж той, що надається згідно з Конвенцією про захист даних, та вимагає від Договірних Сторін брати до уваги Рекомендацію № R (87) 15 Комітету Міністрів Ради Європи.

53. Рамкове рішення Ради від 24 червня 2008 року щодо захисту персональних даних, які обробляються у межах поліцейської та судової співпраці у кримінальних справах, передбачає, серед іншого:

“Стаття 5

Установлення граничних строків для видалення та перегляду

Слід установити належні граничні строки для видалення персональних даних або для періодичного перегляду потреби в зберіганні цих даних. Процедурні заходи повинні забезпечувати те, щоб ці граничні строки дотримувалися.”

D. Судова практика в інших юрисдикціях

54. У справі *R v. RC* [[2005] 3 S.C.R. 99, 2005 SCC 61] Верховний Суд Канади розглянув питання зберігання в національному банку даних зразка ДНК неповнолітнього, що вперше вчинив правопорушення. Суд підтримав рішення судді першої інстанції, який постановив, що у світлі принципів та цілей законодавства про ювенальну кримінальну юстицію наслідки від зберігання даних ДНК будуть надзвичайно непропорційними. У своєму рішенні суддя Фіш (Fish J.) зазначив:

“Проте, більше занепокоєння викликає вплив наказу на інтереси інформаційної приватності особи. У справі *R. v. Plant*, [1993] 3 S.C.R. 281, на стор. 293, суд постановив, що стаття 8 Хартії захищала “біографічну основу персональної інформації, яку фізичні особи у вільному та демократичному суспільстві хотіли б утримувати та запобігати її розголошенню державі”. ДНК особи містить “найвищий рівень особистої і приватної інформації”: S.A.B., параграф 48. На відміну від відбитка пальця, вона може розкрити найпотаємніші деталі біологічної будови людини. ... Відбір та зберігання зразка ДНК не є банальним питанням і – за відсутності переконливого суспільного інтересу – становитиме за своєю суттю грубе втручання у право суб’єкта на персональну та інформаційну приватність.”

E. Конвенція ООН про права дитини 1989 року

55. Стаття 40 Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року передбачає право кожної дитини, що підозрюється, обвинувачується або визнана такою, що порушила кримінальний закон, на таке поводження, що сприяє розвитку у дитини почуття гідності та значущості, зміцнює в ній повагу до прав людини та основоположних свобод інших та яке враховує вік дитини та бажаність сприяння її реінтеграції та виконання нею корисної ролі у суспільстві.

IV. ПОДАННЯ ТРЕТІХ СТОРІН

56. Національна рада за громадянські свободи (“Liberty”) подала Судові рішення та наукові матеріали, що підкреслюють, серед іншого,

надзвичайно чутливу природу клітинних зразків та профілів ДНК, а також вплив на приватне життя у разі їх зберігання органами влади.

57. Privacy International послалася на певні основні правила захисту даних та принципи, розроблені Радою Європи, і наголосила на їх важливості для тлумачення вимоги пропорційності, що втілена в статті 8 Конвенції. Вона звернула увагу, зокрема, на “чіткі строки”, які рекомендуються в Рекомендації № R (92) 1 для зберігання клітинних зразків та профілів ДНК. Організація далі вказала на непропорційне представлення в національній базі даних ДНК Сполученого Королівства певних груп населення, особливо молоді, та на несправедливість, яку така ситуація може викликати. Використання даних для встановлення родинних зв’язків та додаткових дослідницьких цілей також викликало занепокоєння. Privacy International також надала стислий виклад порівняльних даних щодо законодавства та практики різних країн стосовно зберігання ДНК і наголосила на численних обмеженнях та гарантіях, які існували в цьому відношенні.

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

58. Заявники скаржилися за статтею 8 Конвенції про зберігання їхніх відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК згідно з підпунктом (1А) статті 64 Акта 1984 року про поліцію та кримінальні докази (“АПКД”). Стаття 8 передбачає в частині, яка є доречною, таке:

“1. Кожен має право на повагу до свого приватного ... життя ...

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві ... для запобігання заворушенням чи злочинам...”

A. Наявність втручання у приватне життя

59. Суд спочатку розгляне питання того, чи становило зберігання органами влади відбитків пальців, профілів ДНК та клітинних зразків заявників втручання у їхнє приватне життя.

I. Аргументи сторін

(а) Заявники

60. Заявники стверджували, що зберігання їхніх відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК становило втручання у їхнє право на повагу до приватного життя, оскільки вони були критично пов'язані з їхньою особистою ідентичністю та стосувалися типу інформації, який вони мали право залишати у своєму контролі. Вони нагадали, що первинний відбір такої біоінформації послідовно визнавався таким, що зачіпає статтю 8, і зауважили, що зберігання такої інформації було більш суперечливим з огляду на широту приватної інформації, яка надовго ставала доступною для інших і таким чином виходила з-під контролю відповідної особи. Вони наголосили, зокрема, на негативному суспільному сприйнятті та психологічних наслідках від такого зберігання у випадку дітей, що робило втручання у право на повагу до приватного життя ще більш нагальним стосовно першого заявника.

61. Вони вважали, що практика конвенційних органів підтримувала це твердження, як і нещодавнє національне рішення Інформаційного трибуналу (*Chief Constables of West Yorkshire, South Yorkshire and North Wales Police v. the Information Commissioner*, [2005] UK IT EA 2005 0010 (12 жовтня 2005 р.), 173). Останнє рішення ґрунтувалося на виступі баронеси Гейл Річмондської у Палаті лордів (див. параграф 25 вище) і загалом відповідало по суті її думці при вирішенні питання застосування статті 8 до зберігання даних про засудження.

62. Заявники далі підкреслили, що зберігання клітинних зразків зумовлювало навіть більший ступінь втручання у права за статтею 8, оскільки вони містили повну генетичну інформацію про особу, у тому числі генетичну інформацію про її родичів. Не мало значення, чи була інформація насправді здобута із зразків або чи завдала вона шкоди в конкретній справі, оскільки особа мала право на гарантію того, що така інформація, яка основоположно належала їй, залишатиметься приватною і не буде повідомлена чи доступною без її дозволу.

(b) Уряд

63. Уряд погодився, що відбитки пальців, профілі та зразки ДНК були “персональними даними” у розумінні Акта про захист даних, коли знаходилися в руках того, хто міг ідентифікувати особу. Уряд, проте, вважав, що просте зберігання відбитків пальців, профілів та зразків ДНК в цілях обмеженого використання, дозволеного згідно зі статтею 64 АПКД, не відносилось до сфери дії права на повагу до приватного життя відповідно до пункту 1 статті 8 Конвенції. На відміну від первинного відбору таких даних, їх зберігання не

становило втручання у фізичну та психологічну недоторканність осіб; воно також не порушувало їхнє право на особистий розвиток, на установлення та розвиток стосунків з іншими людьми або право на самовизначення.

64. Уряд стверджував, що справжнє занепокоєння заявників стосувалося побоювання щодо майбутнього використання зразків, які зберігалися, очікуваних методів аналізу ДНК-матеріалу та потенційного втручання у приватне життя осіб шляхом активного спостереження за ними. Уряд наголосив у цьому зв'язку, що дозволений обсяг використання цього матеріалу був чітко та прямо обмежений законом, технологічними процесами підготовки профілю ДНК та природою здобутого профілю ДНК.

65. Профіль становив собою не більше ніж послідовність цифр, які були засобом ідентифікації особи шляхом порівняння з тканинами тіла і які не містили інформації про особу чи її особистість, що дозволяла б втручання. База даних ДНК була набором таких профілів, у яких можна було проводити пошук, використовуючи матеріал, отриманий на місці злочину, і особа буде ідентифікованою лише якщо і до тієї міри, якою буде знайдено збіг зі зразком. Пошук родинних зв'язків за допомогою часткових збігів мав місце лише в дуже нечастих випадках і підлягав дуже суворому контролю. Відбитки пальців, профілі та зразки ДНК не зазнавали жодних суб'єктивних коментарів та не надавали жодної інформації про діяльність особи і тому не становили ризику негативного впливу на сприйняття особи чи її репутацію. Навіть якщо таке зберігання могло відноситися до сфери дії пункту 1 статті 8, надзвичайно обмежена природа будь-якого негативного впливу робила таке зберігання недостатньо серйозним, щоб становити втручання.

2. Оцінка Суду

(а) Загальні принципи

66. Суд нагадує, що поняття “приватного життя” є широким і не підлягає вичерпному визначенню. Воно охоплює фізичну та психологічну недоторканність особи (див. рішення у справах *Pretty v. the United Kingdom*, заява № 2346/02, параграф 61, ECHR 2002-III, та *Y.F. v. Turkey*, заява № 24209/94, параграф 33, ECHR 2003-IX). Тому воно може охоплювати різноманітні аспекти фізичної та соціальної ідентичності людини (див. рішення у справі *Mikulić v. Croatia*, №53176/99, параграф 53, ECHR 2002-I). Такі елементи, як, наприклад, гендерна ідентифікація, ім'я та сексуальна орієнтація, а також статеве життя відносяться до особистої сфери, яка захищається статтею 8 (див., серед багатьох інших рішень, *Bensaid v. the United Kingdom*, заява № 44599/98, параграф 47, ECHR 2001-I з додатковими

посиланнями та *Peck v. the United Kingdom*, №44647/98, параграф 57, ECHR 2003-I). Крім імені особи, її приватне і сімейне життя може включати інші засоби особистої ідентифікації та зв'язків з родиною (див., *mutatis mutandis*, *Burghartz v. Switzerland*, 22 лютого 1994 р., параграф 24, Series A no. 280-B; та *Ünal Tekeli v. Turkey*, заява № 29865/96, параграф 42, ECHR 2004-X (витяги)). Інформація про здоров'я людини є важливою складовою приватного життя (див. рішення у справі *Z. v. Finland*, 25 лютого 1997 р., параграф 71, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-I). Суд крім того вважає, що етнічне походження особи повинно розглядатися як інший такий елемент (див., зокрема, статтю 6 Конвенції про захист даних, що цитувалася в параграфі 41 вище, яка згадує персональні дані про расове походження як спеціальну категорію даних разом з іншою чутливою інформацією про особу). Стаття 8 захищає також право на особистий розвиток та право встановлювати і розвивати стосунки з іншими людьми та зовнішнім світом (див., наприклад, цитовані вище рішення у справі *Burghartz*, висновок Комісії, стор. 37, параграф 47, та *Friedl v. Austria*, рішення від 31 січня 1995 року, Series A no. 305-B, висновок Комісії, стор. 20, параграф 45). Поняття приватного життя також включає елементи, пов'язані з правом особи на своє зображення (рішення у справі *Sciaccia v. Italy*, заява № 50774/99, параграф 29, ECHR 2005-I).

67. Просте зберігання даних, що стосуються приватного життя особи, становить втручання у розумінні статті 8 (див. рішення у справі *Leander v. Sweden*, 26 March 1987, параграф 48, Series A no. 116). Наступне використання інформації, яка зберігається, не впливає на цей висновок (рішення у справі *Amann v. Switzerland* [GC], заява № 27798/95, параграф 69, ECHR 2000-II). Проте при визначенні того, чи стосується особиста інформація, яка зберігається органами влади, будь-якого з аспектів приватного життя, що згадані вище, Суд візьме до належної уваги специфічний контекст, у якому відповідна інформація була записана та збережена, природу цих записів, шляхи використання та оброблення цих записів і результати, які можуть бути здобуті (див., *mutatis mutandis*, цитовані вище рішення у справах *Friedl*, параграфи 49-51, та *Peck v. the United Kingdom*, параграф 59).

(b) Застосування цих принципів до справи, що розглядається

68. Суд зазначає на початку, що всі три категорії особистої інформації, які зберігалися органам влади у справах, про які йдеться, а саме відбитки пальців, профілі ДНК та клітинні зразки, становили персональні дані в розумінні Конвенції про захист даних, оскільки вони стосуються осіб, що ідентифіковані або можуть бути ідентифіковані. Уряд погодився з тим, що всі три категорії були “персональними даними” у розумінні Акта про захист даних 1998

року, коли вони знаходилися в руках того, хто міг ідентифікувати особу.

69. Конвенційні органи вже розглядали за різних обставин питання щодо зберігання таких персональних даних органами влади у контексті кримінального провадження. Стосовно природи та обсягу інформації, що міститься в кожній з цих трьох категорій даних, Суд у минулому розрізняв зберігання відбитків пальців та зберігання клітинних зразків і профілів ДНК з огляду на більший потенціал для майбутнього використання особистої інформації, що містилася в останніх (див. *Van der Velden v. the Netherlands* (рішення про прийнятність), заява № 29514/05, ECHR 2006-...). Суд вважає доречним розглянути окремо питання втручання у право заявників на повагу до їхнього приватного життя шляхом зберігання їхніх клітинних зразків та профілів ДНК з одного боку та їхніх відбитків пальців з іншого.

(i) Клітинні зразки та профілі ДНК

70. У рішенні у справі *Van der Velden* Суд вирішив, що з огляду зокрема на те використання, яке міг потенційно отримати в майбутньому клітинний матеріал, систематичне зберігання такого матеріалу було достатнім для висновку про втручання у право на повагу до приватного життя (див. цитоване рішення у справі *Van der Velden*). Уряд критикував цей висновок на підставі того, що він спекулював на теоретичному майбутньому використанні зразків і що на той момент такого втручання не було.

71. Суд підтримує свою думку, що тривога особи про можливе майбутнє використання особистої інформації, яка зберігається органами влади, є обґрунтованою та доречною для визначення того, чи мало місце втручання. Дійсно, враховуючи швидкий розвиток у сфері генетики та інформаційних технологій, Суд не може не враховувати можливість того, що в майбутньому інтереси приватного життя, пов'язані з генетичною інформацією, можуть зазнати негативного впливу у новітній спосіб або в спосіб, який не можна точно передбачити зараз. Відповідно, Суд не бачить достатніх причин, щоб змінити свій висновок у справі *Van der Velden*.

72. Обґрунтоване занепокоєння стосовно можливого використання клітинного матеріалу в майбутньому, проте, не є єдиним елементом, який слід взяти до уваги при вирішенні питання, про яке йдеться. Додатково до надзвичайно особистої природи клітинних зразків, Суд звертає увагу, що вони містять дуже чутливу інформацію про особу, у тому числі інформацію про її здоров'я. Крім того, зразки містять унікальний генетичний код, який має особливе значення для особи та її родичів. У цьому відношенні Суд погоджується з думкою баронеси Гейл Річмондською, висловленою в Палаті лордів (див. параграф 25 вище).

73. Враховуючи природу та обсяг особистої інформації, що міститься в клітинних зразках, їх зберігання як таке повинно вважатися втручанням у право на повагу до приватного життя відповідних осіб. Те, що лише обмежена частина цієї інформації насправді здобувається або використовується органами влади шляхом підготовки профілю ДНК і що одразу відсутня шкода в конкретній справі, не змінює цього висновку (див. цитоване вище рішення у справі *Amann*, параграф 69).

74. Стосовно профілів ДНК самих по собі, Суд зазначає, що вони містять більш обмежений обсяг особистої інформації, яка отримується з клітинних зразків у кодованій формі. Уряд стверджував, що профіль ДНК є не більше ніж послідовність цифр або бар-код, що містить інформацію суто об'єктивного та беззаперечного характеру, і що ідентифікація суб'єкта має місце лише у випадку збігу з іншим профілем у базі даних. Уряд також стверджував, що, оскільки вона має кодовану форму, для розуміння цієї інформації потрібна комп'ютерна технологія, і що лише обмежена кількість осіб зможуть зрозуміти відповідні дані.

75. Суд, проте, зауважує, що профілі містять значний обсяг унікальних персональних даних. Хоча інформація, яка міститься у профілях, може вважатися об'єктивною та беззаперечною, як це зазначає Уряд, її обробка автоматизованими засобами дозволяє органам влади вийти далеко за межі нейтральної ідентифікації. Суд зазначає в цьому відношенні, що Уряд погодився з тим, що профілі ДНК можуть бути, і насправді в деяких випадках вже були, використані для пошуку родинних зв'язків з метою встановлення можливого генетичного зв'язку між особами. Уряд також погодився з надзвичайно чутливою природою такого пошуку та необхідністю дуже суворого контролю стосовно нього. На думку Суду, здатність профілів ДНК надавати можливість для встановлення генетичних зв'язків між особами (див. параграф 39 вище) сама по собі є достатньою для висновку про те, що їх зберігання є втручанням у право на повагу до приватного життя відповідних осіб. Частота пошуку родинних зв'язків, пов'язані з цим гарантії захисту та вірогідність завдання шкоди в конкретній справі не мають значення в цьому відношенні (див. цитоване вище рішення у справі *Amann*, параграф 69). На цей висновок так само не впливає той факт, що, оскільки вона зберігається у кодованій формі, інформація може бути зрозумілою лише за допомогою використання комп'ютерної технології та може бути розтлумачена лише обмеженим колом осіб.

76. Суд далі зазначає, що Уряд не заперечує проти того, що обробка профілів ДНК дозволяє органам влади зробити оцінку щодо можливого етнічного походження донора і що такі техніки насправді використовуються в розслідуваннях поліції (див. параграф 40 вище). Можливість, яку профілі ДНК створюють для висновків про етнічне

походження, робить їх зберігання ще більш чутливим та таким, що може негативно вплинути на право на приватне життя. Цей висновок узгоджується з принципом, викладеним у Конвенції про захист даних та відображеним в Акті про захист даних, які включають персональні дані, що розкривають етнічне походження, до спеціальних категорій чутливих даних, що отримують вищий рівень захисту (див. параграфи 30-31 та 41 вище).

77. З огляду на зазначене вище, Суд робить висновок про те, що зберігання як клітинних зразків, так і профілів ДНК, становить втручання у право заявників на повагу до їхнього приватного життя у розумінні пункту 1 статті 8 Конвенції.

(ii) Відбитки пальців

78. Спільним є розуміння того, що відбитки пальців не містять стільки ж інформації, що й клітинні зразки або профілі ДНК. Питання стверджуваного втручання у право на повагу до приватного життя внаслідок їх зберігання органами влади вже розглядалося конвенційними органами.

79. У справі *McVeigh* Комісія спочатку розглянула питання відбору та зберігання відбитків пальців як одного із слідчих заходів. Комісія погодилася з тим, що принаймні частина заходів становила втручання у приватне життя заявників, залишивши відкритим питання того, чи становитиме собою втручання лише зберігання відбитків пальців (*McVeigh, O'Neill and Evans* (заяви №№ 8022/77, 8025/77 та 8027/77, Report of the Commission of 18 March 1981, DR 25, стор.15, параграф 224).

80. У справі *Kinnunen* Комісія зазначила, що зберігання відбитків пальців та фотографій після арешту заявника не становило втручання у його приватне життя, оскільки вони не містили жодних суб'єктивних оцінок, які вимагали спростування. Комісія зауважила, проте, що відповідні дані були знищені через дев'ять років на прохання заявника (*Kinnunen v. Finland*, заява № 24950/94, рішення Комісії від 15 травня 1996 року).

81. З огляду на ці висновки та запитання, які ставляться у цій справі, Суд вважає доречним ще раз розглянути це питання. Він зазначає на початку, що записи з відбитками пальців заявників становлять їхні персональні дані (див. параграф 68 вище), які містять певні зовнішні ідентифікаційні риси, багато в чому схожі на, наприклад, особисті фотографії або зразки голосу.

82. У справі *Friedl* Комісія дійшла висновку, що зберігання анонімних фотографій, які були зроблені під час публічного мітингу, не становило втручання у право на повагу до приватного життя. Приймаючи таке рішення, Комісія надала особливої ваги тому факту, що відповідні фотографії не були внесені до системи обробки даних і

що органи влади не робили кроків для ідентифікації сфотографованих осіб за допомогою оброблення даних (див. цитоване вище рішення у справі *Friedl*, параграфи 49-51).

83. У справі *P.G. and J.H.* Суд постановив, що записування даних та систематичний або постійний характер запису могло торкатися питань приватного життя, навіть якщо відповідні дані могли бути в публічному доступі тощо. Суд зазначив, що постійний запис голосу особи, зроблений для наступного аналізу, мав безпосереднє значення для ідентифікації цієї особи, коли він використовувався у поєднанні з іншими персональними даними. Відповідно Суд вирішив, що записування голосу заявників для такого наступного аналізу становило втручання у їхнє право на повагу до їхнього приватного життя (див. рішення у справі *P.G. and J.H. v. the United Kingdom*, заява № 44787/98, параграф 59-60, ECHR 2001-IX).

84. Суд вважає, що загальний підхід конвенційних органів стосовно фотографій та зразків голосу слід також застосовувати до відбитків пальців. Уряд вирізняв останні, стверджуючи, що вони становили нейтральний, об'єктивний та беззаперечний матеріал і, на відміну від фотографій, не могли бути зрозумілі для непідготовленого ока та без відбитку для порівняння. Хоча ці твердження правильні, вони не можуть змінити той факт, що відбитки пальців об'єктивно містять унікальну інформацію про відповідну особу, дозволяючи її точну ідентифікацію за широкого кола обставин. Відповідно, вони здатні впливати на приватне життя особи, а зберігання цієї інформації без згоди особи не можна вважати нейтральним або неважливим.

85. Отже, Суд вважає, що зберігання відбитків пальців у документах органів влади у зв'язку з особою, яка ідентифікована або може бути ідентифікована, може само по собі викликати важливі проблеми з точки зору приватного життя, незважаючи на їхній об'єктивний та беззаперечний характер.

86. У справі, яка розглядається, Суд також зауважує, що відбитки пальців заявників були первинно відібрані у межах кримінального провадження і в подальшому були занесені в національну базу даних з метою постійного зберігання та регулярної обробки автоматизованими засобами в цілях встановлення особи правопорушника. У цьому відношенні слід погодитися з тим, що з огляду на інформацію, яку вони містять, зберігання клітинних зразків та профілів ДНК має важливіший вплив на приватне життя, ніж зберігання відбитків пальців. Проте Суд, як і баронеса Гейл (див. параграф 25 вище), вважає, що хоча розрізнення відбору, використання та зберігання відбитків пальців з одного боку та зразків і профілів з іншого боку може бути необхідним при вирішенні питання обґрунтованості, зберігання відбитків пальців становить втручання у право на повагу до приватного життя.

В. Обґрунтування втручання

1. Аргументи сторін

(а) Заявники

87. Заявники стверджували, що зберігання відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК не було обґрунтованим відповідно до пункту 2 статті 8. Уряду було надано дуже широкі повноваження щодо використання зразків та профілів ДНК, особливо для “цілей, пов’язаних із запобіганням або виявленням злочинів”, “розслідування злочинів” або “підтримання державного обвинувачення”. Ці цілі були нечіткими та відкритими для зловживання, оскільки вони могли, зокрема, призвести до зведення детальної особистої інформації поза безпосереднім контекстом розслідування конкретного злочину. Заявники далі стверджували, що не існувало достатніх процесуальних гарантій захисту проти неналежного використання або зловживання цією інформацією. Записи, що містилися в Національній комп’ютерній системі поліції, були доступними не лише поліції, але й 56 не поліцейським органам, у тому числі урядовим агенціям і управлінням, приватним організаціям, таким як British Telecom та Асоціація британських страховиків, і навіть деяким роботодавцям. Більше того, ця комп’ютерна система була під’єднана до всеєвропейської Шенгенської інформаційної системи. Отже, їх справа стосувалася дуже істотного і суперечливого втручання у право на приватне життя, що яскраво відображалось у триваючій суспільній дискусії та суперечці навколо цієї теми у Сполученому Королівстві. У супереч твердженню Уряду, заявники вважали, що питання зберігання цього матеріалу було предметом сильного особистого занепокоєння, а держава мала вузькі межі розсуду у цій сфері.

88. Заявники доводили, що необмежене в часі зберігання відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК незасуджених осіб не могло вважатися “необхідним у демократичному суспільстві” з метою запобігання злочинам. Зокрема, не існувало жодного обґрунтування для зберігання клітинних зразків після первинного створення профілю ДНК, як і не було переконливо продемонстровано результативність зберігання профілів, оскільки велика кількість збігів ДНК, на які посилався Уряд, не привели до успішного кримінального переслідування. Так само, у більшості конкретних прикладів, наведених Урядом, успішне переслідування не залежало від зберігання записів, а у деяких інших успішний результат міг бути досягнений шляхом більш обмеженого зберігання у часі та за обсягом.

89. Заявники далі стверджували, що зберігання було непропорційним через його всеосяжну природу незалежно від злочину,

про який йшлося, необмежений період, неврахування обставин заявників та відсутність незалежного процесу прийняття рішень або нагляду при вирішенні того, чи дозволити зберігання. Вони також вважали, що такий режим зберігання не відповідав рекомендаціям Ради Європи з цього питання. Наприкінці вони наголосили, що зберігання записів кидало тінь підозри на осіб, які були виправдані або звільнені від відповідальності, тим самим натякаючи, що вони не були повністю невинуватими. Зберігання таким чином призводило до негативного суспільного сприйняття, яке завдавало особливої шкоди дітям, як у випадку С., та членам певних етнічних груп, що були надмірно представлені у базі даних.

(b) Уряд

90. Уряд стверджував, що будь-яке втручання внаслідок зберігання відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК заявників було обґрунтованим відповідно до пункту 2 статті 8. Воно відповідало закону, оскільки було чітко передбачено та регулювалося статтею 64 АПКД, яка детально визначала повноваження та обмеження стосовно відбору відбитків пальців та зразків і чітко передбачала, що вони зберігатимуться органами влади незалежно від результатів провадження, у зв'язку з яким їх було отримано. У будь-якому разі здійснення дискреції стосовно зберігання відбитків пальців та зразків також підлягало звичайним юридичним принципам, що регулюють дискреційні повноваження, та судовому контролю.

91. Уряд також зауважив, що втручання було необхідним та пропорційним до правомірної мети запобігання заворушенням або злочинам та/або захисту прав і свобод інших осіб. Було життєво важливо, щоб правоохоронні органи повною мірою користувалися наявними можливостями сучасних технологій та криміналістичної науки під час запобігання, розслідування та виявлення злочинів у загальних інтересах суспільства. Уряд наполягав, що матеріали, які зберігалися, мали невимірну цінність для боротьби проти злочинності та тероризму і виявлення порушників, а також надав статистику на підтвердження цього. Він наголосив на надзвичайній користі для системи кримінальної юстиції, адже таке зберігання не лише дозволяє виявляти винуватців, але й виводити з-під розслідування невинуватих осіб та виправляти і запобігати судовим помилкам.

92. Станом на 30 вересня 2005 року Національна база даних ДНК містила 181000 профілів осіб, які мали б право на знищення тих даних до внесення змін 2001 року. 8251 з них були у подальшому пов'язані зі зразками з місць злочинів, які стосувалися 13079 злочинів, у тому числі 109 вбивств, 55 замахів на вбивство, 116 зґвалтувань, 67 статевих злочинів, 105 крадіжок з проникненням з обтяжливими обставинами та 126 злочинів постачання заборонених препаратів.

93. Уряд також навів конкретні приклади використання ДНК-матеріалу для успішного розслідування та державного обвинувачення у вісімнадцяти конкретних справах. У десяти з них ДНК-профілі підозрюваних збіглися з деякими попередніми непов'язаними зразками з місць злочинів, які зберігалися у базі даних, що дозволило успішне переслідування за ті попередні справи. В іншій справі дві особи, заарештовані за підозрою у зґвалтуванні, були виключені з розслідування, оскільки їхні профілі ДНК не відповідали зразку з місця злочину. У двох інших справах зберігання ДНК-профілів осіб, які були визнані винуватими у певних незначних злочинах (непокора та крадіжка), дозволило встановити їх участь у злочинах, учинених пізніше. В одній справі зберігання профілю ДНК підозрюваного у вчиненні порушення імміграційних правил допомогло його екстрадиції в Сполучене Королівство через рік після того, коли він був ідентифікований однією з його жертв як особа, що вчинила зґвалтування та вбивство. Нарешті, у чотирьох справах профілі ДНК чотирьох осіб, які зберігалися після того як вони підозрювалися, але не були засуджені за певні злочини (володіння нападницькою зброєю, злісна непокора та напад), збіглися зі зразками з місць злочинів, отриманих від жертв зґвалтування до двох років пізніше.

94. Уряд доводив, що зберігання відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК не могло вважатися надмірним, оскільки вони зберігалися для конкретних законних обмежених цілей і зберігалися безпечно та підлягали визначеним гарантіям захисту. Їх зберігання ані ґрунтувалося на підозрі будь-якого ступеня щодо участі заявників у злочині чи на схильності до злочину, ані було спрямовано на зберігання записів стосовно розслідуваних у минулому злочинів, які були нібито вчиненими ними. Записи зберігалися тому, що поліція вже їх мала у своєму володінні на законній підставі, а їх зберігання допомагатиме загалом майбутньому запобіганню та виявленню злочинів шляхом розширення змісту бази даних. Зберігання не призводило до жодного негативного суспільного сприйняття та не мало практичних наслідків для заявників, якщо тільки записи не збіглися б з профілем, отриманим на місці злочину. Таким чином було забезпечено справедливий баланс між індивідуальними правами та загальним інтересом суспільства, і це відносилось до меж розсуду держави.

2. Оцінка Суду

(а) Згідно із законом

95. Суд нагадує про свою усталену практику, за якою формулювання “згідно із законом” вимагає, щоб оскаржуваний захід мав певну основу в національному законодавстві та узгоджувався з

верховенством права, яке прямо згадується у преамбулі до Конвенції та є невід'ємною частиною мети і призначення статті 8. Закон, таким чином, повинен бути адекватною мірою доступним та передбачуваним, тобто сформульованим з достатньою точністю з тим, щоб особа – якщо потрібно, то з відповідною допомогою – могла регулювати свою поведінку. Для того, щоб національне законодавство відповідало цим вимогам, воно повинно передбачати адекватний юридичний захист проти свавілля і, відповідно, визначати з достатньою ясністю обсяг дискреції, що надається компетентним органам, та спосіб її застосування (див. рішення у справах *Malone v. the United Kingdom*, 2 серпня 1984 року, параграфи 66-68, Series A no. 82; *Rotaru v. Romania* [GC], заява № 28341/95, параграф 55, ECHR 2000-V; та цитоване вище рішення у справі *Amann*, параграф 56).

96. Рівень точності, що вимагається від національного законодавства (яке в будь-якому разі не може передбачати кожен окрему ситуацію), залежить значною мірою від змісту інструмента регулювання, про який йдеться, сфери, яку він призначений охопити, та статусу тих, кому він адресований (рішення у справі *Hasan and Chaush v. Bulgaria* [GC], заява № 30985/96, параграф 84, ECHR 2000-XI, з додатковими посиланнями).

97. Суд зазначає, що стаття 64 АПКД передбачає, що відбитки пальців або зразки, відібрані від особи у зв'язку з розслідуванням правопорушення, можуть зберігатися після того, як вони виконали ті цілі, у яких вони відбиралися (див. параграф 27 вище). Суд погоджується з Урядом, що зберігання відбитків пальців та записів ДНК заявників мало ясну основу в національному законодавстві. Також очевидно, що ці записи зберігаються на практиці, крім виняткових обставин. Той факт, що керівні співробітники поліції мають повноваження знищити їх у таких виняткових випадках, не робить закон недостатньо визначеним з точки зору Конвенції.

98. Щодо умов та організації зберігання і використання цієї особистої інформації, то стаття 64 є набагато менш точною. Вона передбачає, що збережені зразки та відбитки пальців не повинні використовуватися жодною особою, крім як для цілей запобігання або виявлення злочинів, їх розслідування або підтримання державного обвинувачення.

99. Суд погоджується із заявниками, що принаймні перша із цих цілей сформульована у досить загальний спосіб і може призвести до широкого тлумачення. Суд повторює, що в контексті, про який йдеться у справі, як і стосовно прослуховування телефонних розмов, таємного спостереження та прихованого збирання оперативних даних, надзвичайно важливо мати ясні, детальні правила, що визначають обсяг та застосування заходів, а також мінімальні запобіжні гарантії, зокрема, щодо тривалості, зберігання, використання, доступу третіх

сторін, процедур збереження цілісності та конфіденційності даних і процедур їх знищення, забезпечуючи таким чином достатні гарантії проти ризику зловживання та свавілля (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі *Kruslin v. France*, 24 квітня 1990 р., параграфи 33 та 35, Series A no. 176-A; цитоване вище рішення у справі *Rotaru*, параграфи 57-59; *Weber and Saravia v. Germany* (рішення про прийнятність), заява № 54934/00, ECHR 2006-...; *Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiev v. Bulgaria*, заява № 62540/00, параграфи 75-77, 28 червня 2007 р.; *Liberty and Others v. the United Kingdom*, заява № 58243/00, параграфи 62-63, 1 липня 2008 р.). Суд зауважує, проте, що в цій справі ці питання тісно пов'язані з ширшим питанням того, чи було втручання необхідним у демократичному суспільстві. З огляду на свій аналіз у параграфах 105-126 нижче, Суд не вважає за потрібне приймати рішення про те, чи відповідає формулювання статті 64 вимогам “якості закону” у розумінні пункту 2 статті 8 Конвенції.

(b) Правомірна мета

100. Суд погоджується з Урядом, що зберігання відбитків пальців та ДНК-інформації переслідує правомірну мету виявлення, а отже – запобігання злочинам. Якщо первинний відбір цієї інформації переслідує мету встановлення зв'язку між конкретною особою та конкретним злочином, у якому вона підозрюється, то її зберігання переслідує ширшу мету сприяння ідентифікації майбутніх порушників.

(c) Необхідний у демократичному суспільстві

(i) Загальні принципи

101. Втручання вважатиметься “необхідним у демократичному суспільстві” для правомірної мети, якщо воно відповідає “нагальній суспільній потребі” та, зокрема, якщо воно є пропорційним до правомірної мети, що переслідується, і якщо причини, наведені національними органами влади для його обґрунтування, є “доречними та достатніми”. Хоча саме національні органи влади повинні зробити первинну оцінку щодо всіх цих аспектів, остаточна оцінка щодо необхідності втручання все ще підлягає нагляду з боку Суду на предмет відповідності вимогам Конвенції (див. рішення у справі *Coster v. the United Kingdom* [GC], заява № 24876/94, параграф 104, 18 січня 2001 року, з додатковими посиланнями).

102. Компетентним національним органам влади слід залишити межі для розсуду при здійсненні цієї оцінки. Широта цих меж різниться та залежить від низки чинників, у тому числі природи конвенційного права, про яке йдеться, його важливості для особи, природи втручання та мети, яку таке втручання переслідує. Межі, як правило, будуть вужчими, якщо право, про яке йдеться, є критичним

для ефективного здійснення особою інтимних або ключових прав (див. рішення у справі *Connors v. the United Kingdom*, заява № 66746/01, параграф 82, 27 травня 2004 р., з додатковими посиланнями). Коли на кону особливо важливий аспект існування або ідентичності особи, дозволені державі межі розсуду будуть обмеженими (див. рішення у справі *Evans v. the United Kingdom* [GC], заява № 6339/05, параграф 77, ECHR 2007-...). Проте, якщо серед держав-членів Ради Європи немає консенсусу або щодо відносної важливості інтересу, про який йдеться, або щодо того, яким чином його найкраще захищати, межі розсуду будуть ширшими (див. рішення у справі *Dickson v. the United Kingdom* [GC], заява № 44362/04, параграф 78, ECHR 2007-...).

103. Захист персональних даних має основоположну важливість для здійснення особою свого права на повагу до приватного та сімейного життя, гарантованого статтею 8 Конвенції. Національне законодавство повинно забезпечити належні гарантії для запобігання будь-якому використанню персональних даних, що не відповідає гарантіям цієї статті (див., *mutatis mutandis*, цитоване вище рішення у справі *Z.*, параграф 95). Потреба в таких гарантіях є ще більшою, коли йдеться про захист персональних даних, які зазнають автоматизованої обробки, особливо коли такі дані використовуються у поліцейських цілях. Національне законодавство повинно насамперед забезпечити, щоб такі дані були доречними та не надмірними по відношенню до цілей, заради яких вони зберігаються; а також те, щоб вони зберігалися у формі, яка дозволяє ідентифікацію суб'єктів даних не довше, ніж це вимагається для мети, заради якої дані зберігаються (див. статтю 5 Конвенції про захист даних, а також преамбулу до неї, і Принцип 7 у Рекомендації R(87)15 Комітету Міністрів щодо регулювання використання персональних даних у секторі поліції). Національне законодавство повинно також надавати адекватні гарантії того, щоб персональні дані, які зберігаються, ефективно захищалися від неналежного використання та зловживання (див., насамперед, статтю 7 Конвенції про захист даних). Зазначене вище є особливо доречним для захисту спеціальних категорій чутливіших даних (див. статтю 6 Конвенції про захист даних) та, конкретніше, ДНК-інформації, яка містить генетичну будову людини, що має надзвичайну важливість для самої цієї особи та її родичів (див. Рекомендацію № R(92)1 Комітету Міністрів щодо використання аналізу ДНК у межах системи кримінальної юстиції).

104. Інтереси суб'єктів даних та суспільства в цілому у захисті персональних даних, у тому числі відбитків пальців та ДНК-інформації, можуть бути переважені правомірним інтересом запобігання злочинам (див. статтю 9 Конвенції про захист даних). Проте, сутнісно особистий характер цієї інформації вимагає від Суду здійснювати уважне вивчення будь-якого державного заходу, що

дозволяє її зберігання та використання органами влади без згоди відповідної особи (див., *mutatis mutandis*, цитоване вище рішення у справі Z., параграф 96).

(ii) *Застосування цих принципів до справи, що розглядається*

105. Суд вважає беззаперечним те, що протидія злочинності, зокрема організованій злочинності та тероризму, які становлять на сьогодні один з викликів для європейських суспільств, залежить великою мірою від використання сучасних наукових методів розслідування та ідентифікації. Методи аналізу ДНК були визнані Радою Європи більше 15 років тому як такі, що створюють переваги для системи кримінальної юстиції (див. Рекомендацію № R(92)1 Комітету, параграфи 43-44 вище). Також не заперечується те, що держави-члени з того часу досягнули швидкого та помітного прогресу у використанні ДНК-інформації при встановленні невинуватості чи вини.

106. Проте, визнаючи важливість такої інформації для виявлення злочинів, Суд повинен чітко окреслити предмет свого розгляду. Питання полягає не в тому, чи може зберігання відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК загалом вважатися обґрунтованим згідно з Конвенцією. Єдиним питанням, яке слід розглянути Суду, є те, чи було зберігання відбитків пальців та ДНК-даних заявників, які підозрювалися, але не були засуджені за певні кримінальні правопорушення, обґрунтованим відповідно до пункту 2 статті 8 Конвенції.

107. Суд розгляне це питання з належним урахуванням відповідних документів Ради Європи та законодавства і практики інших Договірних Держав. Ключові принципи захисту даних вимагають, щоб зберігання даних було пропорційним по відношенню до мети збирання та наголошують на обмежених строках зберігання (див. параграфи 41-44 вище). Ці принципи, як видається, послідовно застосовувалися Договірними Державами у секторі поліції відповідно до Конвенції про захист даних та наступних Рекомендацій Комітету Міністрів (див. параграфи 45-49 вище).

108. Що стосується конкретніше клітинних зразків, більшість Договірних Держав дозволяють відбір цих матеріалів у кримінальному провадженні лише від осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів певної мінімальної тяжкості. У переважній більшості Договірних Держав, де функціонують бази даних ДНК, зразки та отримані з таких зразків профілі ДНК повинні вилучатися чи видалятися або негайно, або впродовж певного обмеженого строку після виправдання чи звільнення. Обмежена кількість винятків з цього принципу дозволяється у деяких Договірних Державах (див. параграфи 47-48 вище).

109. Існуючий підхід Шотландії, як частини власне Сполученого Королівства, має особливу важливість у цьому відношенні. Як зазначалося вище (див. параграф 36), Парламент Шотландії проголосував за те, щоб дозволити зберігання ДНК незасуджених осіб лише у випадку повнолітніх, які обвинувачуються у вчиненні насильницьких або статевих злочинів, але навіть у цих випадках – лише на три роки з можливістю продовження строку для зберігання зразка та даних ДНК ще на два роки з дозволу шерифа.

110. Ця позиція особливо узгоджується з Рекомендацією Комітету Міністрів № R(92)1, яка наголошує на необхідності підходу, який передбачав би відмінне ставлення до різних видів справ, та застосування чітко визначених строків зберігання даних, навіть у більш серйозних справах (див. параграфи 43-44 вище). На цьому тлі, виглядає так, що Англія, Уельс та Північна Ірландія є єдиними юрисдикціями в межах Ради Європи, які дозволяють необмежене в часі зберігання відбитків пальців та ДНК-матеріалу будь-якої особи будь-якого віку, якщо вона підозрюється у будь-якому злочині, дані про який заносяться в національний реєстр.

111. Уряд робить наголос на тому факті, що Сполучене Королівство знаходиться в авангарді розвитку використання зразків ДНК під час виявлення злочинів, і що інші держави ще не досягнули такої ж зрілості стосовно розміру та ресурсів баз даних ДНК. Стверджується, що порівняльний аналіз законодавства та практики в інших державах з менш розвиненими системами має, відповідно, обмежене значення.

112. Суд, проте, не може ігнорувати той факт, що, попри переваги комплексного розширення бази даних ДНК, інші Договірні Держави вирішили встановити обмеження на зберігання та використання таких даних з метою досягнення належного балансу між конкуруючими інтересами у забезпеченні поваги до приватного життя. Суд вважає, що захист, який надається статтею 8 Конвенції, був би неприйнятним чином послаблений, якби використання сучасних наукових методів у системі кримінальної юстиції дозволялося за будь-якої ціни та без обережного збалансування потенційних переваг від широкого використання таких методів з важливими інтересами приватного життя. На думку Суду, міцний консенсус, що існує серед Договірних Держав у цьому відношенні, має велике значення та обмежує межі розсуду, які залишаються у держави-відповідача при оцінці дозволених меж втручання у приватне життя в цій сфері. Суд вважає, що будь-яка держава, яка претендує на роль піонера у розвитку нових технологій, має особливу відповідальність за знаходження правильного балансу в цьому відношенні.

113. У справі, яка розглядається, відбитки пальців, клітинні зразки та профілі ДНК заявників були отримані у контексті кримінального провадження, розпочатого за підозрою у замаху на розбій у випадку

першого заявника та переслідуванні його партнера у випадку другого заявника. Дані зберігалися на підставі законодавства, що дозволяло їх необмежене зберігання, попри виправдання першого та припинення кримінального провадження проти другого заявника.

114. Суд повинен вирішити, чи ґрунтується постійне зберігання відбитків пальців та ДНК-даних усіх підозрюваних, але не засуджених осіб, на доречних та достатніх причинах.

115. Хоча повноваження зберігати відбитки пальців, клітинні зразки та профілі ДНК незасуджених осіб існувало в Англії та Уельсі лише з 2001 року, Уряд стверджує, що було продемонстровано, що без їх зберігання не можна було обійтися у боротьбі проти злочинності. Звичайно, статистичні та інші дані, які були надані Палаті лордів та включені в матеріали, подані Урядом (див. параграф 92 вище), виглядають вражаючими та показують, що у великій кількості справ було встановлено зв'язок профілів ДНК, які раніше були б знищені, зі зразками, здобутими на місці злочину.

116. Заявники, проте, стверджують, що ця статистика вводить в оману, а Звіт Ради Наффілда підтримує цю думку. Дійсно, як зазначають заявники, наведені цифри не розкривають того, якою мірою цей “зв'язок” з місцями злочину призвів до засудження відповідних осіб, або кількість засуджень, які залежали від зберігання зразків незасуджених осіб. Ці дані також не демонструють, що велика кількість успішних збігів із зразками з місць злочинів стала можливою лише завдяки необмеженому зберіганню записів ДНК усіх цих осіб. Водночас у більшості конкретних справ, на які посилався Уряд (див. параграф 93 вище), записи ДНК, що були відібрані від підозрюваних, дали успішні збіги лише з попередніми зразками з місць злочинів, які зберігалися в базі даних. Але такі збіги могли мати місце навіть за відсутності існуючого порядку, який дозволяє необмежене зберігання записів ДНК усіх підозрюваних, але незасуджених осіб.

117. Хоча ані статистика, ані приклади, надані Урядом, самі по собі не доводять того, що успішна ідентифікація та переслідування порушників не були б можливими без постійного й нерозбірливого зберігання відбитків пальців та записів ДНК усіх осіб, які знаходилися у позиції заявників, Суд погоджується, що розширення бази даних тим не менше робить внесок у виявлення та запобігання злочинам.

118. Проте залишається запитання – чи є таке зберігання пропорційним та чи знаходить воно справедливий баланс між конкуруючими суспільними й особистими інтересами.

119. У цьому відношенні Суд вражений всеосяжним та нерозбірливим характером повноважень щодо такого зберігання в Англії та Уельсі. Відповідний матеріал може зберігатися незалежно від природи чи тяжкості правопорушення, у якому особа первинно підозрювалася, або від віку підозрюваного; відбитки пальців та зразки

можуть відбиратися – та зберігатися – від особи будь-якого віку, яка зазнає арешту у зв'язку з правопорушенням, дані про який заносяться в національний реєстр, що охоплює незначні правопорушення та правопорушення, за які не передбачено ув'язнення. Зберігання не обмежено в часі; матеріал зберігається постійно незалежно від природи чи серйозності правопорушення, у якому особа підозрювалася. Більше того, існують лише обмежені можливості для виправданої особи домогтися вилучення даних з національної бази даних або знищення матеріалу (див. параграф 35 вище); зокрема, не передбачений незалежний нагляд за обґрунтуванням зберігання відповідно до визначених критеріїв, у тому числі таких чинників як серйозність порушення, попередні арешти, ступінь підозри проти особи та будь-які інші особливі обставини.

120. Суд визнає, що рівень втручання у право на повагу до приватного життя заявників може бути різним для кожної з трьох різних категорій персональних даних, які зберігаються. Зберігання клітинних зразків передбачає особливо велике втручання з огляду на надзвичайно велику кількість генетичної та пов'язаної зі здоров'ям інформації, що міститься в них. Проте такий нерозбірливий та необмежений режим зберігання, який розглядається, вимагає уважного вивчення незважаючи на ці відмінності.

121. Уряд переконує, що зберігання не може вважатися таким, що має будь-який прямий або значний вплив на заявників, якщо тільки в майбутньому знаходження збігу в базі даних не пов'яже їх із вчиненням правопорушень. Суд не може прийняти цей аргумент та повторює, що просте утримання та зберігання персональних даних органами публічної влади, яким би чином вони не були отримані, повинно вважатися таким, що має прямий вплив на інтерес приватного життя відповідної особи, незалежно від того, чи має місце подальше використання цих даних (див. параграф 67 вище).

122. Особливу тривогу в цьому контексті викликає ризик створення негативного суспільного сприйняття внаслідок того, що з особами в позиції заявників, які не були засуджені за будь-яке правопорушення та мають право на презумпцію невинуватості, поводяться як із засудженими особами. У цьому відношенні, Суд повинен враховувати, що право кожної особи відповідно до Конвенції на презумпцію невинуватості включає загальне правило, за яким не можна висловлювати жодних підозр щодо невинуватості обвинуваченого після його виправдання (див. рішення у справі *Asan Rushiti v. Austria*, заява № 28389/95, параграф 31, 21 березня 2000 року, з додатковими посиланнями). Дійсно, зберігання особистих даних заявників не можна ототожнювати з висловлюванням підозр. Тим не менше їхнє сприйняття, що до них не ставляться як до невинуватих, підкріплюється тим, що їхні дані зберігаються необмежений час у той

же спосіб, що й дані засуджених осіб, тоді як дані тих, хто ніколи не підозрювався у вчиненні правопорушення, підлягають знищенню.

123. Уряд стверджує, що повноваження щодо зберігання застосовуються до всіх відбитків пальців та зразків, які відбираються від особи у зв'язку з розслідуванням правопорушення, і не залежить від невинуватості чи вини. Уряд далі доводить, що відбитки пальців та зразки отримуються законно, і що їх зберігання не пов'язано з тим, що вони первинно підозрювалися у вчиненні злочину, а єдиною причиною для їх зберігання є розширення розміру та, відповідно, застосування бази даних при ідентифікації порушників у майбутньому. Суд, проте, вважає, що цей аргумент важко узгодити з обов'язком за пунктом (3) статті 64 АПКД знищувати відбитки пальців та зразки тих осіб, хто здав їх добровільно, на їхнє прохання, хоча такі матеріали мають таку ж цінність для розширення розміру та корисності бази даних. Уряду потрібно було б надати вагомі причини до того, як Суд міг би вважати обґрунтованим таку різницю у ставленні до особистих даних заявників порівняно з іншими незасудженими особами.

124. Суд також вважає, що зберігання даних незасуджених осіб може бути особливо шкідливим у випадку неповнолітніх, таких як перший заявник, з огляду на їхню особливу ситуацію і важливість їх розвитку та інтеграції у суспільстві. Суд вже наголошував, виходячи з положень статті 40 Конвенції ООН про права дитини, на особливому місці неповнолітніх у сфері кримінальної юстиції та вказував, зокрема, на необхідність захисту їхньої приватності під час кримінального провадження (див. рішення у справі *T. v. the United Kingdom* [GC], заява № 24724/94, параграфи 75 та 85, 16 грудня 1999 року). Так само Суд вважає, що особлива увага повинна приділятися захисту неповнолітніх від будь-якої шкоди, яку може завдати зберігання органами влади їхніх особистих даних після виправдання у вчиненні кримінального правопорушення. Суд поділяє думку Ради Наффілда щодо впливу на неповнолітніх необмеженого зберігання їхнього ДНК-матеріалу та бере до уваги занепокоєння Ради з приводу того, що політика, яка застосовується, призвела до непропорційного представлення у базі даних неповнолітніх та етнічних меншин, які не були засуджені за будь-який злочин (див. параграфи 38-40 вище).

125. У підсумку, Суд вирішує, що всеосяжний та нерозбірливий характер повноважень із зберігання відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК підозрюваних, але незасуджених осіб, як це було застосовано у випадку заявників у справі, не забезпечує знаходження справедливого балансу між конкуруючими суспільними та приватними інтересами, і що держава-відповідач вийшла за будь-які прийнятні межі розсуду в цьому відношенні. Відповідно, зберігання, про яке йдеться, становить непропорційне втручання у право заявників на повагу до приватного життя і не може вважатися необхідним у

демократичному суспільстві. Цей висновок усуває необхідність для Суду розглядати критику заявників з приводу адекватності певних конкретних гарантій захисту, таких як надто широкий доступ до відповідних персональних даних та недостатній захист проти неналежного використання чи зловживання такими даними.

126. Отже, у цій справі мало місце порушення статті 8 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 14 У ПОЄДНАННІ ЗІ СТАТТЕЮ 8 КОНВЕНЦІЇ

127. Заявники стверджували, що вони зазнали дискримінаційного ставлення порівняно з іншими особами в аналогічній ситуації, а саме з іншими незасудженими особами, чиї зразки все одно підлягали знищенню відповідно до законодавства. Це ставлення стосувалося їхнього статусу та відносилося до сфери дії статті 14, яка завжди тлумачилася ліберально. З причин, які наводилися у поданні заявників за статтею 8, не існувало ні розумного та об'єктивного обґрунтування для такого ставлення, ні будь-якої правомірної мети чи розумного зв'язку пропорційності зі згадуваною метою запобігання злочинам, зокрема, стосовно зразків, які не відігравали жодної ролі у виявленні або запобіганні злочинам. Зберігання матеріалів осіб, які повинні були вважатися невинуватими, призводило до повністю неналежного та шкідливого розрізнення.

128. Уряд стверджував, що оскільки стаття 8 не зачіпалася, то стаття 14 Конвенції не була застосовною. Навіть якби вона була, відмінності у ставленні не існувало, оскільки з усіма тими, хто знаходився в аналогічній до заявників ситуації, поводитися однаково, і заявники не могли порівнювати себе з тими, у кого поліція не відбирала зразки, або з тими, хто добровільно погодився надати зразки. У будь-якому разі будь-яка оскаржувана відмінність у ставленні ґрунтувалася не на статусі чи особистих характеристиках, а на історичному факті. Якщо й існувала якась відмінність у ставленні, то вона була об'єктивно обґрунтована та знаходилася в межах розсуду держави.

129. Суд посилається на свій висновок вище про те, що зберігання відбитків пальців, клітинних зразків та профілів ДНК заявників порушувало статтю 8 Конвенцію. З огляду на обґрунтування, яке зумовило такий висновок, Суд вважає, що немає необхідності окремо розглядати скаргу заявників за статтею 14 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

130. Стаття 41 Конвенції передбачає:

“Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.”

131. Заявники просили Суд присудити їм справедливую сатисфакцію за моральну шкоду, а також за витрати.

A. Моральна шкода

132. Заявники просили компенсацію за моральну шкоду в розмірі 5000 фунтів стерлінгів (ф.ст.) кожному за душевні страждання та тривогу, викликані усвідомленням того, що інтимна інформація про кожного з них необґрунтовано зберігалася державою, а також у зв'язку з тривогою та стресом, спричиненими необхідністю вести цю справу в судах.

133. Уряд, посилаючись на практику Суду (зокрема, на цитоване вище рішення у справі *Amann v. Switzerland*), стверджував, що визнання порушення само по собі становитиме справедливую сатисфакцію для обох заявників, та відрізняв цю справу від інших справ, де порушення були встановлені внаслідок використання чи розголошення особистої інформації (зокрема, у цитованому вище рішенні у справі *Rotaru v. Romania*).

134. Суд нагадує, що він установив, що зберігання відбитків пальців та ДНК-даних заявників порушувало їхні права за статтею 8. Згідно зі статтею 46 Конвенції, держава-відповідач повинна буде запровадити, під наглядом Комітету Міністрів, належні загальні та/або індивідуальні заходи для виконання своїх обов'язків щодо гарантування права заявників та інших осіб у їхній ситуації на повагу до їхнього приватного життя (див. рішення у справі *Scozzari and Giunta v. Italy* [GC], заяви №№ 39221/98 та 41963/98, параграф 249, ECHR 2000-VIII, та *Christine Goodwin v. the United Kingdom* [GC], заява № 28957/95, параграф 120, ECHR 2002-VI). За цих обставин Суд вважає, що визнання порушення, з відповідними наслідками в майбутньому, може вважатися таким, що становить достатню справедливую сатисфакцію у цьому відношенні. Суд, відповідно, відхиляє вимоги заявників щодо моральної шкоди.

B. Витрати

135. Заявники також просили Суд присудити 52066,25 ф.ст. за витрати, понесені під час провадження в Суді, та додали детальну

документацію на підтримку своїх вимог. Вони включали вартість послуг соліситора (15083,12 ф.ст.) та гонорари трьох адвокатів (21267,50 ф.ст., 2937,50 ф.ст. та 12778,13 ф.ст. відповідно). Годинні ставки юристів були такими: 140 ф.ст. для соліситора заявників (збільшені до 183 ф.ст. з червня 2007 року) та 150, 250 і 125 ф.ст. відповідно для трьох адвокатів.

136. Уряд розцінив вимоги заявників як повністю необґрунтовані. Уряд стверджував, зокрема, що ставки юристів були надмірними та повинні бути зменшені до не більше ніж $2/3$ від заявленого рівня. Він також стверджував, що не повинно бути відшкодування стосовно рішення заявників найняти четвертого юриста на пізній стадії провадження, оскільки це призвело до дублювання роботи. Уряд підсумував, що будь-яке відшкодування витрат повинно обмежуватися 15000 ф.ст. та, у будь-якому разі, не більше ніж 20000 ф.ст.

137. Суд повторює, що за статтею 41 Конвенції можуть бути відшкодовані лише юридичні витрати, які були дійсно і необхідною мірою понесені та які є розумними щодо розміру (див., серед інших рішень, *Roche v. the United Kingdom* [GC], заява № 32555/96, параграф 182, ECHR 2005-X).

138. З одного боку, заяви, які розглядаються, мали певну складність, оскільки вони вимагали вивчення в Палаті та у Великій палаті, у тому числі кілька раундів коментарів та усні слухання. Заява також піднімала важливі юридичні проблеми та принципові питання, що вимагали значного обсягу роботи. Це особливо вимагало глибокого вивчення існуючої дискусії з питання зберігання відбитків пальців та записів ДНК у Сполученому Королівстві та комплексне порівняльне дослідження законодавства й практики Договірних Держав, а також відповідних текстів і документів Ради Європи.

139. З іншого боку, Суд вважає, що загальна заявлена заявниками сума 52066,25 ф.ст. є надмірною щодо розміру. Зокрема, Суд погоджується з Урядом, що призначення четвертого юриста на пізніших стадіях провадження могло призвести до певного дублювання роботи.

140. Роблячи оцінку на основі справедливості та враховуючи свою практику у схожих справах, Суд присуджує 42000 євро у частині витрат, за вирахуванням 2613,07 євро, уже сплачених Радою Європи в якості правової допомоги.

С. Пеня

141. Суд вважає належним те, щоб пеня ґрунтувалася на граничній кредитній ставці Європейського центрального банку, до якої додаються три відсоткові пункти.

НА ЦИХ ПІДСТАВАХ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 8 Конвенції;
2. *Постановляє*, що немає необхідності окремо розглядати скаргу за статтею 14 Конвенції;
3. *Постановляє*, що визнання порушення становить само по собі достатню справедливу сатисфакцію за моральну шкоду, якої зазнали заявники;
4. *Постановляє*
 - (а) що держава-відповідач повинна сплатити заявникам, упродовж трьох місяців, 42000 (сорок дві тисячі) євро в частині витрат (включно з будь-яким ПДВ, сплата якого може вимагатися від заявників), які повинні бути переведені у фунти стерлінгів за курсом, що застосовується на день платежу, за вирахуванням 2613,07 євро, уже виплачених заявникам в якості правової допомоги;
 - (б) що зі впливом зазначених вище трьох місяців і до виплати на зазначені суми у період несплати має нараховуватися простий відсоток у розмірі граничної кредитної ставки Європейського центрального банку плюс три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською і французькою мовами та оголошено під час публічного слухання у Палаці прав людини в Страсбурзі 4 грудня 2008 року.

Майкл О'Бойл
Заступник Секретаря

Жан-Поль Коста
Голова

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду, також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Він може бути завантажений з бази даних рішень Європейського суду з прав людини HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) чи будь-якої іншої бази даних, з якою Суд поділився цим перекладом. Переклад може бути відтворено у некомерційних цілях за умови

цитування в повному обсязі назви справи, а також зазначення наведеного вище копірайту та згадки про Трастовий фонд з прав людини. Якщо планується використати будь-яку частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звернутися за адресою publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© **Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012**

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.